

WE HOUDEN JE IN HET OOR

LUISTEREN ZET ONS IN BEWEGING

ZINGEVINGSMATERIAAL RERUM NOVARUM 2024

DEEL 1: Achtergrondinformatie

We houden je in het oor!

Beweging.net en bij uitbreiding het hele middenveld maakt ontegensprekelijk een onderdeel uit van het hele democratische proces. En moet die plek blijven opeisen. Een luisterend oor hebben voor waar mensen echt wakker van liggen. En vooral dan wat we horen versterken. Het mag zo luid klinken tot het beleid het echt kan horen...

We doen er iets aan!

Dat luisteren en versterken doen onze vrijwilligers en beroepskrachten samen. Vele initiatieven hebben tot doel om de noden van Jan en Miet met de Pet tot bij het beleid te krijgen.

We blijven onze rol als middenveld spelen in het o zo belangrijke democratische proces. We verwachten niet dat de overheid het altijd wel zal of moet doen. Steek samen met ons de handen uit de mouwen via een klein en haalbaar initiatief met grote impact!

Rerum Novarum: een vage herinnering?

133 jaar na deze wereldbrief van paus Leo XIII is de wereld natuurlijk veel veranderd.

De vraag naar de relevantie van 'Rerum Novarum' duikt dan ook geregeld op.

Toch is het vieren van deze bewegingsdag nog altijd pertinent.

Als beweging.net willen we immers vermijden dat onze oorspronkelijke inspiratie een vage herinnering wordt, een spreekwoordelijk en in de volksmond klinkend 'rerum fanfarum'.

In een snel evoluerende en digitale wereld moeten we telkens opnieuw zien en luisteren, telkens opnieuw reflecteren en oordelen vanuit ons waardenkader, om dan te handelen en er iets aan te doen.

Met deze jaarlijkse viering doen we telkens opnieuw een oproep aan onze verbeeldingskracht en onze praktische gedrevenheid om een sociale en leefbare samenleving op te bouwen, en die omvat iedereen, niemand uitgesloten.

In een tijdperk van globalisering die wordt voortgedreven door technologie en de economische krachten van het kapitalisme, zijn de uitdagingen groot.

In de beste traditie van onze beweging willen we ook nu strijdbaar en creatief aan het debat deelnemen voor een sociale, rechtvaardige, duurzame en democratische samenleving.

We willen de democratie versterken.

We willen welvaart herverdelen en de armoede verminderen.

We willen een woning voor iedereen.

We zetten mee onze schouders onder een sociaal-rechtvaardig klimaatbeleid.

We zorgen voor mensen met aandacht voor de meest kwetsbaren.

Luisteren naar wat er leeft in de samenleving zet ons vandaag nog steeds in beweging!

Voor deze inzet en thema's vinden we een tochtgenoot in paus Franciscus.

Hij maant aan tot strijd tegen sociale ongelijkheid en voor de zorg voor de planeet, ons gemeenschappelijk huis. Want vandaag staat de zorg voor de mens niet los van de zorg voor milieu en dier.

Tony De Jans, Zingevingscoördinator beweging.net, maart 2024

DEEL 2 : Teksten en gebeden

Dit deel bevat een keuzemogelijkheid aan teksten en gebeden die zowel in een eucharistieviering, een gebedsdienst of een motiverend woordje kunnen worden verwerkt. Sommige teksten kunnen de basis zijn voor een inspirerend gesprek of een stevige babbel.

De week voor hemelvaart zal er ook een homilie voor handen zijn.

Uw keuze zal aan de viering van Rerum Novarum een eigen kleur en inspiratie geven.

A) Teksten

Bijbellezingen

Handelingen 1,1-11: *'Wat staan jullie daar toch naar de hemel te kijken?'*
(= eerste lezing liturgie Hemelvaart).

Evangelie van Hemelvaart Marcus 16,15-20 (slot van het Marcusevangelie):

Jezus zei tegen de leerlingen:

'Ga de hele wereld door, en vertel het goede nieuws aan iedereen. (...)

De leerlingen gingen op weg. Overal vertelden ze het goede nieuws.

De Heer hielp hen, en hij gaf hun de kracht om wonderen te doen.

Zo liet hij zien dat het goede nieuws waar is.'

Als gij naar de woorden luistert

Als gij naar de woorden luistert,
die hier tot u zijn gezegd,
zullen zij een licht ontsteken,
wijzen zij de goede weg.

Als gij naar de woorden luistert,
die van mij geschreven staan,
zullen zij van vrede spreken
die er schuilgaat in mijn naam.

Als gij naar mijn woorden luistert,
ze van harte wilt verstaan,
zullen zij de vader tonen,
zult gij niet verloren gaan.

Als gij naar mijn woorden luistert
brengt de dood niet langer vrees,
wordt gij tot Gods zoon herboren,
ademt gij zijn levensgeest.

H. Jongerius, Zingt Jubilate, nummer 739

Luisteren

Luisteren is allereerst een houding, een 'hartsgesteldheid'.
Je komt er niet met wat meer tijd nemen en wat vragen stellen.
Luisteren kan verworden tot een techniek, een maniertje
om daarna zo snel mogelijk te komen met je eigen agenda en verhaal.
Luisteren vraagt om een open, lerende houding.
De ander bepaalt de agenda, niet jij.
Je zet jezelf even tussen haakjes,
wat natuurlijk niet wil zeggen dat je niet meedoet in het gesprek.
Je hebt alleen niet de boventoon.
Luisteren heeft ook impact op jouw eigen overtuigingen en (voor)oordelen,
het laat je niet onveranderd.
Je zult ontdekkingen doen, over jezelf en je eigen vooronderstellingen,
en over het evangelie.
Het gaat om een houding van ontvankelijkheid, waarbij je zelf in het geding bent.
Dat maakt kwetsbaar maar kan je tegelijk verrassen en verrijken.
Het vraagt ook om geduld, om een houding van wachten op God,
uitzien naar de beweging van de Geest.

Nyncke Dijkstra-Algra in 'Pionieren begint met luisteren'

De taal van de stilte

Twee goede vrienden bleven maar ruzie maken.
Een van hen ging raad vragen
aan een bekende wijze man.

Nadat hij geluisterd had,
zei de wijze:
'Je moet leren luisteren naar je vriend.'

De man kwam een maand later
opnieuw bij de wijze man en zei:
'Ik heb goed geluisterd naar alle woorden
die mijn vriend heeft gezegd.'

Toen zei de wijze met een glimlach:
'Ga nu terug naar je vriend,
en luister nu ook naar elk woord
dat hij niet heeft gezegd.'

*Uit 'Een parel voor elke dag' – 366 verhalen om bij stil te staan,
Chantal Leterme, Averbode*

Mensen en mensen

Een Franse jongen was op reis door Afrika.
In Senegal hoorde hij mensen een lied zingen in hun eigen taal.
De jongen dacht: 'Wat klinkt dat raar.'
En hij vroeg aan de zangers:
'Hoe komt het toch dat wij zo anders zijn dan jullie, zwarte mensen?'

Niemand antwoordde.

Toen vroeg een oude man:

'Weet je wat wij doen als we honger hebben?'

Dat vond de jongen een vreemde vraag.

Hij zweeg.

'Eten', antwoordde de man zelf.

'Weet je wat wij doen als we iets te zeggen hebben?'

'Praten', zei de jongen.

'Juist, ja', prees de man.

'En als er iets belangrijks gebeurt?'

Weer zweeg de jongen.

'Feesten, dansen, zingen', was het antwoord.

De oude man glimlachte.

'Hoe denk jij dat wij ons het liefste voelen?'

'Gelukkig', probeerde de jongen.

'Inderdaad', prees de man.

'Wij proberen gelukkig te zijn.'

'Maar meneer... dat willen wij ook.'

Het bleef even stil.

Iedereen keek naar de oude man.

Die glimlachte en knikte.

*Uit 'Een parel voor elke dag' – 366 verhalen om bij stil te staan,
Chantal Leterme, Averbode*

Denk aan de anderen

Als je je ontbijt klaarmaakt,
denk dan aan de anderen
en vergeet het voer van de duiven niet.

Wanneer je naar je oorlogen gaat,
denk dan aan de anderen
en vergeet degenen die om vrede vragen niet.

Als je je waterrekening betaalt,
denk dan aan de anderen,
die hun water uit de wolken moeten zuigen.

Wanneer je terugkeert naar je huis, je thuis,
denk dan aan de anderen
en vergeet het volk in de tenten niet.

Als je wilt slapen en de sterren telt,
denk dan aan de anderen,
aan wie geen kamer om te slapen heeft.

Wanneer je jezelf bevrijdt met woordspelletjes,
denk dan aan de anderen
en denk aan hen die de vrijheid van meningsuiting hebben verloren.

Wanneer je denkt aan de anderen ver weg,
denk dan aan jezelf,
en zeg: 'Was ik maar een kaars in het donker.'

Mahmoud Darwish, Palestijnse dichter

Hoop

Diep in onszelf dragen wij de hoop.
Is ze niet daar, dan is ze nergens.
Hoop is een bewustzijn
en staat of valt niet met wat er in de wereld gebeurt.

Hoop is voorspellen noch vooruitzien.
Hoop zit ons in de ziel, in het hart gegrift,
ligt voor anker voorbij de horizon.

Hopen, in deze diepe en krachtige betekenis
is anders dan blij zijn om wat goed gaat
of je graag inzetten voor wat zeker succes heeft.

Hoop is de kunst om ergens aan te werken omdat het goed is,
niet alleen omdat het kans van slagen heeft.

Hoop is niet optimisme,
niet de overtuiging dat iets goed zal aflopen.
Hopen is zeker weten dat iets zinvol is,
ongeacht de afloop.

Vaclav Havel

Solidariteit als een deken op de samenleving ... over 'kleine' solidariteit

Kijk naar de levensomstandigheden.
Hebben de kinderen een plaats om te studeren? Kan het huis verwarmd worden?
Kunnen ze vriendjes uitnodigen voor een verjaardagsfeestje?
Armoede is immers niet alleen een gebrek aan geld.

Frappant: in ons land is armoede hardnekkig. Het is relatief moeilijk om uit de armoede te
geraken. Een goed sociaal beleid zorgt ervoor dat mensen wél uit de armoede geraken.
Het belangrijkste daarbij is inkomens- en woonzekerheid. Wie zijn werk verliest, moet het
vaak stellen met een uitkering die onder de armoedegrens ligt.
Daarmee los je de problemen niet op. Een goede sociale huisvesting maakt wonen
betaalbaar. Kinderen kunnen dan vriendjes maken op school, een netwerk uitbouwen,
want dat lukt niet als ze om de haverklap moeten verhuizen.

Verenigingen, vrijwilligers en heel veel meer mensen zetten acties op touw om geld in te
zamelen of een goed doel te steunen op een andere manier. Maar ook het hele jaar rond
zetten mensen zich in voor anderen, in kleine vormen van solidariteit.
Is dit een oplossing voor armoede of onrecht?

Je kan niet verwachten om met kleine acties grote samenlevingsproblemen zoals armoede of de huisvestingsproblematiek op te lossen. Dat is de verantwoordelijkheid van verenigingen niet. Maar zulke acties maken de problemen wel bespreekbaar. Leven in armoede is heel complex, met veel noden op veel domeinen. Je inzetten voor een goed doel kan die noden heel concreet oplossen. Een voedselbank, bijvoorbeeld. Die lost het probleem van armoede niet op maar wel een van de symptomen.

Die 'kleine' solidariteit moet eerder een deken zijn, bovenop het beleid. Voor mensen die niet op de overheid kunnen rekenen, zoals mensen zonder papieren of anderen die niet door de administratieve muur geraken.

Je hebt in een samenleving ook nood aan gemeenschapsvorming en ontmoetingsplaatsen. Waar mensen met heel verschillende sociale achtergronden elkaar op basis van gelijkheid vinden. Want er is meer machtsongelijkheid in onze samenleving dan je misschien wel denkt. Sociale status, culturele drempels... middenveldorganisaties kunnen die verschillen voor een stuk uitschakelen, waardoor je de mens ziet in de ander. Dat klinkt heel wollig, maar het is zo.

Prof. Wim Van Lancker in Raak (ledenblad kwb)

Luisteren naar de klimaatcrisis

Het is onbetwistbaar dat de impact van de klimaatverandering het leven en de gezinnen van veel mensen steeds meer zal schaden. We zullen de gevolgen ervan voelen op het gebied van gezondheidszorg, werkgelegenheid, toegang tot hulpbronnen, huisvesting, gedwongen migratie, enz.

Dit is een wereldwijd maatschappelijk probleem dat nauw verbonden is met de waardigheid van het menselijke leven. De bisschoppen van de Verenigde Staten hebben de maatschappelijke betekenis van onze bezorgdheid over de klimaatverandering treffend verwoord. Deze bezorgdheid gaat verder dan een louter ecologische benadering, *want onze zorg voor elkaar en onze zorg voor de aarde zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. De klimaatverandering is een van de grootste uitdagingen voor zowel onze samenleving als de wereldgemeenschap. De gevolgen van de klimaatverandering treffen vooral de meest kwetsbare mensen, zowel lokaal als wereldwijd.*

Ook de bisschoppen op de synode voor Amazonia verwoordden het kernachtig: *De aanvallen op de natuur hebben gevolgen voor het leven van de volkeren.* En om botweg uit te drukken dat dit niet langer een secundaire of ideologische kwestie is, maar een drama dat ons allen schaad, verklaarden de Afrikaanse bisschoppen dat de klimaatverandering *een schokkend voorbeeld van structurele zonde* aan het licht brengt.

Uit 'Laudate Deum' – Over de klimaatcrisis, Apostolische exhortatie van paus Franciscus, p. 3-4

Samen en toegewijd onderweg

God heeft ons verbonden met al zijn schepselen. Toch kan het technologische paradigma ons isoleren van de wereld om ons heen en ons misleiden door ons te doen vergeten dat de hele wereld een contactzone is.

Het joods-christelijke wereldbeeld verdedigt de unieke en centrale waarde van de mens te midden van het wonderbaarlijke concert van alle levende wezens. Vandaag de dag moeten we echter erkennen dat alleen een 'gesitueerd antropocentrisme' verdedigbaar is. Met andere woorden, we moeten erkennen dat het menselijke leven niet begrepen en in stand gehouden kan worden zonder andere levende wezens omdat *wij en alle wezens van het universum door onzichtbare banden verbonden zijn en een soort universele familie vormen, een schitterende gemeenschap die ons aanzet tot een heilig, teder en nederig respect.*

Dat is geen product van onze vrije wil, het heeft een andere oorsprong die diep in ons wezen verankerd ligt, want *God heeft ons zo nauw verbonden met de wereld rondom ons dat bijvoorbeeld woestijnvorming als een ziekte is voor elk van ons; en wij mogen klagen over de uitsterving van een soort als was het een verminking.* Laten we dus stoppen met het zien van de mens als een autonoom, almachtig en onbegrensd wezen en op een nederiger en vruchtbaardere manier over onszelf gaan denken.

Ik nodig iedereen uit om mee te gaan op de weg naar verzoening met de wereld die ons herbergt. Laten we ons inzetten om de aarde mooier te maken, want onze inzet is een weerspiegeling van onze persoonlijke waardigheid en van onze hoogste waarden. We moeten echter eerlijk zijn en erkennen dat de meest effectieve oplossingen niet alleen het resultaat zullen zijn van individuele inspanningen, maar vooral van belangrijke politieke beslissingen op nationaal en internationaal niveau.

Niettemin telt elke kleine inspanning. Het voorkomen van een wereldwijde temperatuurstijging van slechts één tiende van een graad kan al genoeg zijn om veel mensen leed te besparen. Wat echt belangrijk is, gaat echter verder dan het kwantitatieve: het besef dat duurzame veranderingen niet mogelijk zijn zonder culturele veranderingen, zonder de ontwikkeling van nieuwe levensstijlen en maatschappelijke overtuigingen. En er kunnen geen culturele veranderingen zijn zonder persoonlijke veranderingen.

De inspanningen van gezinnen om hun vervuiling te verminderen, hun afvalproductie te beperken en bewust te consumeren, creëren een nieuwe cultuur. (...) Samen met de noodzakelijke politieke beslissingen, zou dat ons vooruit kunnen helpen op de weg naar echte zorg voor elkaar.

Uit 'Laudate Deum' – Over de klimaatcrisis, Apostolische exhortatie van paus Franciscus, p. 27-29

B) Gebeden

Ruimte om te vergeven

(1)

Vergeven is niet
het kwaad als vuil willen wegwassen,
sporen uitwissen en vergeten.

Vergeven is
de ruimte krijgen om boosheid en pijn uit te spreken
in het besef dat vuile ramen het zicht vertroebelen
en belemmeren dat licht binnen valt.

Vergeven is vertrouwen geven
om te herbeginnen of verder te gaan
en geloven dat een mens veranderen kan.

Kathleen Boedt

(2)

Ik weet dat ik uit vergeving leef,
na de woorden en de daden die ik volbracht,
de dingen die ik niet wilde of terwijl ik ze wilde niet deed,
na de misstappen en onvergeeflijkheden
leef ik hier.

Het zonlicht valt op mij.
De wolken geven mij schaduw.
Mijn hart klopt – ondanks alles – rustig en zonder vrees.

Ik weet dat ik uit vergeving leef.
Zoals de wind rondtolt in de ommuurde tuin
en dan een aanloop neemt en springt,
de verdorde bladeren meevoert,
de verwelkte bloemen verstroot,
zo doet Gij met mij,
vergevende God.
Gij gunt mij uw ziel.
Gij verheugt u over mijn bloei
en buigt u over de neergang.
Gij zijt de hovenier van mijn dagen.
Als ik te moe ben om U te zoeken,
als de slaap mij overmant,
arbeidt Gij nog in de nacht,
vol verlangen dat ik zal opstaan om U te zien.

Ik zal U zien.
Ik wil U danken.
Ik zal uw gerechtigheid zien voor allen

die leven uit de vergeving die zonder einde is.

Maria De Groot, Psalmen van een vrouw.

Openingsgebeden

(1)

God, Jij die kwetsbaar bent in mensen.
Jij die je laat raken door wat onze aarde wordt aangedaan.
Jij die zoekt naar mensen met een hart voor gerechtigheid.
Wil mij bewaren als ik het luisteren moe word.
Houd in mij levend de verontwaardiging om wat misgaat,
laat in mij de hoop op een beter samenleven brandend blijven
en houd mij in beweging in mijn zoeken naar wegen ten leven.
Dat het leven zelf mij door alles heen lief mag blijven.
Amen.

Naar Paul Bruggeman en Gerard Zuidberg

(2)

God,
uw naam is: 'Ik zal er zijn voor u'.
U trekt zich het lot van mensen en deze planeet aan.
Laat door Jezus uw bevrijdende boodschap klinken in ons midden.
Laat uw droom van solidariteit en gerechtigheid in ons wakker blijven.
En schenk ons de kracht om samen met velen te werken aan goed samenleven.
Zo bidden wij door Christus onze Heer.
Amen.

Psalm tussen de lezingen

Liefde voel ik, in mij, om mij,
nu er iemand is die luistert,
die mij hoort en met mij meegaat.

Nu weet ik wat ik zeggen moet
als angst mij weer bespringen zou:
Jij, Nabije, geef mij ruimte!

God, teder, trouw en geduldig.
Jij zag mijn tranen, ziet mijn ziel,
weldoende ga Jij rond in mij.

Uitgerust en vastberaden
volg ik de sporen van leven
die God voor mij heeft uitgezet.

Hoe kan ik zeggen wie ik ben,
als ik Jouw naam niet noemen zou?
Jouw vrijheid drink ik dankbaar in.

Wie mij ziet, zal Jou mogen zien,
dat bid ik en beloof ik, hier.
Jou houd ik niet meer verborgen.

Godzijdank!

Paul Begheyn, 20 psalmen hertaald

Voorbeden

(1)

Zie liturgische suggesties van ICL voor Hemelvaart.

(2)

Kom, Passie voor mededogen.
Maak ons mild en barmhartig.
Doe ons betrokken blijven op kwetsbare mensen.
Laat ons meer zorgzaam worden voor het leven op aarde.

Kom, Passie voor gerechtigheid.
Maak ons krachtig voor verzet tegen onrecht en geweld.
Doe onze liefde doorgroeien in sociaal-politieke betrokkenheid.
Laat ons werk maken van een consequente waardenbeleving:
een meer-op-menselijkheid-bedacht economisch systeem.

Kom, Passie voor niet aflatende passie.
Maak ons sterk en schenk ons volharding in onze inzet.
Doe ons doorzetten in moeilijke momenten.
Laat ons niet vallen in de afgrond van moedeloosheid.

Kom, Bron van passie, compassie en gerechtigheid.
Begeester ons.
Blijf het onblusbare Vuur van onze bezieling.
Houd ons staande,
doe ons gaande blijven.

Woorden ontloken in de heilige Magdalenakerk in Brugge

Gebeden over brood en wijn

(1)

God met ons verbonden,
laat ons niet gierig zijn of kleinmoedig in onze gave.
Alles komt toch van U en Gij voorziet in alles.
Ook als wij zelf onze maat klein en ontoereikend achten,
verwacht Gij de volheid van onze gave,
zonder iets achter de hand te houden.

Maak ons hart bereid, dan zullen wij,
blij verwonderd en bedeesd,
uw vruchten dragen.
Amen.

Karen Germeys

(2)

God verbonden met ieder van ons,
het samen zitten rond deze tafel is voor ons het teken
dat we mekaar nodig hebben en op elkaar aangewezen zijn.
Zie onze bereidheid om iets te betekenen voor anderen,
tot tevredenheid van onszelf en tot geluk van allen.
Moge dit brood en deze wijn ons daartoe krachtig maken.
We vragen het in Jezus' naam.
Amen.

Bidden om vrede

(1)

Heer en Vriend Jezus, aan uw apostelen hebt Gij gezegd:
'Mijn vrede geef ik u'.
Open ons hart voor uw aanwezigheid
die vrede brengt te midden van haat en angst.
Laat ons de ogen niet sluiten voor onze zussen en broers
die gebukt gaan onder oorlog en geweld.
Doe regeringen bedacht zijn op het welzijn van hun volk
en beziel allen die ijveren voor vrede.
We bidden U dat het geweld zou ophouden
en dat de rede zich kan doen verstaan,
dat wrok voor vergeving mag wijken
en dat vergiffenis het wint van haat.
Heer en Vriend Jezus,
schenk ons uw vrede!
Amen.

Naar paus Franciscus

(2)

God, u bent onze draagkracht vol van liefde.
En daarom :
als wij tekortschieten laat Gij ons niet vallen,
als wij gevallen zijn tilt Gij ons weer op,
als wij ons omkeren schenkt Gij ons een nieuw begin,
als wij twijfelen hebt Gij een goed woord,
als wij bang zijn voor duisternis geeft Gij ons licht,
als wij sterven roept Gij ons tot leven.
Wij danken en bidden U :

help ons de liefde en de vrede die wij van U ontvangen
verder door te geven, altijd en telkens opnieuw.
Amen.

Slotgebeden

(1)

Goede God,
Gij verruimt ons hart door uw aanwezigheid.
Leer ons Jezus beter kennen en trek ons dieper binnen
in het grote geheim van de liefde.
Breng Jezus aanwezig
in ons hoofd en in ons begrijpen,
in onze ogen en in onze blik,
in ons luisteren en in ons spreken,
in ons hart en in ons liefhebben.
Amen.

(2)

Nabije God,
help ons om U niet te ver te zoeken
maar U te ontdekken in kleine, concrete gebaren van goedheid.
Help ons niet uit te stellen tot morgen, tot later, tot ooit,
wat vandaag al binnen ons bereik ligt.
Help ons groeikansen te geven aan alle voorstellen, ideeën en plannen
die de liefde voor gerechtigheid bevorderen.
Zo zullen wij worden:
mensen van licht en vuur naar het voorbeeld van Jezus,
U een Zoon en ons een Broer voor tijd en eeuwigheid.
Amen.

Naar Karen Germeys

Zegengebed

Mogen onze gezichten stralen van vreugde,
want God is onze Vader,
Hij is liefde.

Mogen onze handen vrede brengen,
want de Zoon is onze broeder,
Hij is vergeving en genezing.

Mogen onze voeten licht zijn op onze levensweg,
want de Geest stuwt en leidt ons,
Hij is onze gids en reisgenoot.

Mogen ons zegenen,
Vader, Zoon en heilige Geest.
Amen.